

Grondrechten

Hoven en rechtbanken

Nationaal instituut voor de rechten van de mens

Institutionele ombudsdiensten: de Ombudsman

Gespecialiseerde instanties op het gebied van mensenrechten

Overige gespecialiseerde instellingen

Hoven en rechtbanken

De vrijheid en fundamentele rechten van personen worden in de eerste plaats gegarandeerd door de administratieve en gewone rechters bij wie rechtzoekenden een geding aanhangig kunnen maken.

Daarnaast oefent de Constitutionele Raad (*Conseil constitutionnel*), die de grondwettigheid van wetten beoordeelt, twee soorten toezicht uit: toezicht op niet-afgekondigde wetten: organieke wetten en reglementen van parlementsvergaderingen moeten worden voorgelegd aan de Constitutionele Raad voordat de eerstgenoemde worden afgekondigd en de laatstgenoemde van kracht worden. Ook een internationale verbintenis kan, voordat ze wordt geratificeerd of goedgekeurd, worden voorgelegd aan de Constitutionele Raad. Gewone wetten kunnen worden voorgelegd aan de Constitutionele Raad voordat ze worden afgekondigd;

toezicht op afgekondigde wetten: bij de grondwetsherziening van 23 juli 2008 is er in de grondwet een artikel 61-1 opgenomen waarbij de "prioritaire grondwettigheidsvraag" (*question prioritaire de constitutionnalité*) wordt ingesteld. Deze hervorming geeft burgers het recht om, bij een proces, de grondwettigheid te betwisten van een uitgevaardigde wet die inbreuk zou maken op de door de grondwet gewaarborgde rechten en vrijheden. De rechter stuurt de prioritaire grondwettigheidsvraag door naar het Hof van Cassatie of de Raad van State. De Raad van State of het Hof van Cassatie kan die kwestie voorleggen aan de Constitutionele Raad, die daarover binnen drie maanden uitspraak moet doen. Zo controleert de Constitutionele Raad, sinds 1 maart 2010, op verwijzing van de Raad van State of het Hof van Cassatie, of een wettelijke bepaling die al wordt toegepast inbreuk maakt op de rechten en vrijheden die worden gewaarborgd door de grondwet. De Constitutionele Raad kan, indien nodig, de desbetreffende bepaling intrekken.

Voor meer informatie over de prioritaire grondwettigheidsvraag:

<https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F21088>

<http://www.vie-publique.fr/actualite/faq-citoyens/qpc/>

Meer informatie over de organisatie van de hoven en rechtbanken en hun bevoegdheden is te vinden op de websites van de Raad van State, het Hof van Cassatie en de Constitutionele Raad:

<http://www.conseil-etat.fr/>

<https://www.courdecassation.fr/>

<http://www.conseil-constitutionnel.fr/>

Nationaal instituut voor de rechten van de mens

De Nationale adviescommissie voor de rechten van de mens

De Nationale adviescommissie voor de rechten van de mens (*Commission nationale consultative des droits de l'homme* - CNCDH) is het Franse Nationale instituut voor de rechten van de mens. De CNCDH is opgericht in 1947. De commissie is een staatsinstelling die wordt aangemerkt als een onafhankelijke overheidsinstantie (*Autorité Administrative Indépendante*) en die haar taken geheel onafhankelijk uitvoert (overeenkomstig wet nr. 2007-292 van 5 maart 2007). De CNCDH is samengesteld uit 64 vooraanstaande personen en vertegenwoordigers van organisaties van het maatschappelijk middenveld.

Taken

De CNCDH bevordert de dialoog tussen de regering, het parlement, de instellingen en de burgermaatschappij op het gebied van mensenrechten, recht en humanitair optreden en de bestrijding van racisme.

Zij helpt daarom bij het opstellen van rapporten die door Frankrijk worden ingediend bij internationale organisaties, conform de verdragsrechtelijke verplichtingen op het gebied van mensenrechten.

Zij is betrokken bij de voorlichting over mensenrechten.

Zij stelt het openbaar jaarverslag over de bestrijding van racisme op waarnaar jaar wordt verwezen in artikel 2 van de wet van 13 juli 1990.

De commissie kan, op eigen initiatief, de aandacht van de overheid vestigen op de maatregelen die volgens haar gunstig zijn voor de bescherming en bevordering van mensenrechten. Zij mag aandacht vragen voor humanitaire noodsituaties en mag informatie uitwisselen over de maatregelen waarmee dergelijke noodsituaties kunnen worden aangepakt.

De commissie maakt haar adviezen en rapporten openbaar.

De werkzaamheden bij de CNCDH zijn verdeeld in vijf subcommissies: maatschappelijke vraagstukken, ethische vraagstukken; racisme, antisemitisme, vreemdelingenhaat, discriminatie en kwetsbare groepen; instellingen, justitie, politie, migratievraagstukken; Europese en internationale vraagstukken; internationaal humanitair recht en humanitair optreden.

Adres:

Commission nationale consultative des droits de l'homme

35 Rue Saint-Dominique, 75007

Parijs - Frankrijk

Voor meer informatie: <http://www.cncdh.fr/>

Institutionele ombudsdiensten: de Ombudsman

De Ombudsman (*Défenseur des droits*) is een onafhankelijke instelling, die sinds 23 juli 2008 is verankerd in de grondwet en die is opgericht bij organieke wet nr. 2011-33 en gewone wet nr. 2011-334 van 29 maart 2011.

Taken

De Ombudsman heeft de volgende taken:

bescherming van de individuele rechten en vrijheden in het kader van relaties met overheidsinstanties,

bescherming en bevordering van de belangen en rechten van het kind,

bestrijding van discriminatie die bij wet is verboden en bevordering van gelijkheid,

toezicht op de naleving van de gedragscode door personen die beveiligingsactiviteiten uitvoeren.

De Ombudsman is ontstaan uit de fusie van vier instanties: de Bemiddelaar van de Republiek (*Médiateur de la République*), de Kinderombudsman (*Défenseur des enfants*), de Hoge autoriteit voor de bestrijding van discriminatie en voor gelijkheid (*Haute Autorité de Lutte contre les Discriminations et pour l'Égalité* - HALDE) en de Nationale commissie voor de veiligheidsgedragscode (*Commission Nationale de Déontologie de la Sécurité* - CNDS).

Bevoegdheden

De Ombudsman is bevoegd om klachten te behandelen van iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon, met inbegrip van een minderjarige die wil dat zijn rechten worden beschermd. Hij mag tevens ambtshalve, in alle omstandigheden, een zaak behandelen die onder zijn bevoegdheid valt.

Om zijn taken uit te voeren beschikt de Ombudsman enerzijds over onderzoeksbevoegdheden voor de behandeling van afzonderlijke klachten, waarbij hij alle relevante stukken mag opvragen, personen mag horen en zelfs controles ter plaatse mag uitvoeren. Anderzijds mag de Ombudsman ook voorstellen doen voor de wijziging van wet- of regelgeving en mag hij aanbevelingen doen aan zowel openbare als particuliere instanties.

Tevens mag hij aanbevelingen doen voor het oplossen van problemen of inbreuken die aan hem worden voorgelegd. De desbetreffende personen of instanties moeten hem in kennis stellen van het gevolg dat zij hebben gegeven aan zijn aanbevelingen. Als dat niet gebeurt of als hij van mening is dat zijn aanbevelingen niet zijn uitgevoerd, mag hij de desbetreffende persoon of instantie gelasten om binnen een bepaalde termijn de noodzakelijke maatregelen te treffen. Indien zijn bevelen niet worden uitgevoerd, mag hij een bijzonder rapport opstellen voor de desbetreffende persoon of instantie. Dit rapport wordt openbaar gemaakt.

Hij mag ook helpen bij bemiddeling of een transactie voorstellen en hij mag slachtoffers ook helpen om hun dossier samen te stellen en hen erop wijzen welke procedures er kunnen worden gevoerd.

De Ombudsman mag de bevoegde instantie verzoeken om over te gaan tot disciplinaire vervolging van feiten waarvan hij kennis heeft gekregen en die volgens hem van een zodanige aard zijn dat een sanctie gerechtvaardigd is. Hij mag ook optreden in gerechtelijke procedures aan de zijde van de indiener van een klacht, door de indiening van schriftelijke of mondelinge opmerkingen.

Organisatie

Er werken bijna 250 personen bij de Ombudsman in Parijs. In Europees Frankrijk en de overzeese gebieden verlenen ongeveer 400 vrijwilligers ondersteuning aan burgers om hen te helpen bij de bescherming van hun rechten, om hun klachten te ontvangen en te antwoorden op hun vragen. Zij zijn actief in verschillende buurtorganisaties, zoals prefecturen, onderprefecturen, huizen van justitie en recht, rechtswinkels en gemeentehuizen. De vrijwilligers zijn ook actief in penitentiaire inrichtingen en werken samen met departementale instellingen voor mindervaliden.

De Ombudsman is voorzitter van de raden die hem bijstaan in de uitoefening van zijn taken op het gebied van 'bescherming en bevordering van de rechten van het kind', van 'bestrijding van discriminatie en bevordering van gelijkheid' en van 'ethiek op het gebied van veiligheid'.

Op voorstel van de Ombudsman benoemt de premier de adjuncten van de Ombudsman, waaronder:

een Kinderombudsman, vicevoorzitter van de raad die is belast met de bescherming en bevordering van de rechten van het kind;

een functionaris, vicevoorzitter van de raad die is belast met de veiligheidsgedragscode;

een functionaris, vicevoorzitter van de raad die is belast met de bestrijding van discriminatie en de bevordering van gelijkheid.

Een zaak aanhangig maken bij de Ombudsman

Iedere natuurlijke persoon (individu) of rechtspersoon (bedrijf, vereniging enz.) mag rechtstreeks en kosteloos een zaak aanhangig maken wanneer deze persoon:

van mening is dat hij wordt gediscrimineerd;

constateert dat een vertegenwoordiger van de openbare orde (politie, gendarmerie, douane enz.) of particuliere orde (een beveiligingsagent enz.) de regels van goed gedrag heeft geschonden;

problemen heeft in zijn betrekkingen met een openbare dienst (uitkeringsinstantie, arbeidsbureau, pensioenfonds enz.);

van mening is dat de rechten van een kind werden geschonden.

Er mag een zaak aanhangig worden gemaakt bij de Ombudsman door een kind of een minderjarige jonger dan 18 jaar, de gezinsleden van het kind of zijn wettelijke vertegenwoordigers, medische of sociale diensten, een vereniging die opkomt voor de rechten van het kind, een Frans parlementslid en een Frans lid van het Europees Parlement of een buitenlandse instelling met dezelfde taken als de Ombudsman. Hij mag optreden voor Franse en buitenlandse kinderen die in Frankrijk wonen en Franse kinderen die in het buitenland wonen, op veel gebieden met betrekking tot de bescherming van de rechten van het kind en met name kindbescherming, gezondheid en invaliditeit, strafrecht, adoptie, onderwijs voor iedereen en buitenlandse minderjarigen.

Burgers kunnen hun klacht rechtstreeks indienen bij de Ombudsman:

via [het online formulier voor de aanhangigmaking van een zaak](#)

per post, zonder portokosten.

Adres:

Défenseur des droits

Libre réponse 71120

75342 Parijs Cedex 07 - Frankrijk

Voor meer informatie: <https://www.defenseurdesdroits.fr/en>

Gespecialiseerde instanties op het gebied van mensenrechten

Er zijn nog andere instanties die zijn gespecialiseerd op het gebied van rechten en vrijheden.

Autoriteit voor de controle van gegevensbescherming

De Nationale commissie voor informatietechnologie en vrijheden (*Commission nationale de l'informatique et des libertés* - CNIL)

De CNIL is de Franse controle-autoriteit op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens. Zij voert haar taken uit conform wet nr. 78-17 van 6 januari 1978, als gewijzigd.

Taken

De Nationale commissie voor informatietechnologie en vrijheden is een onafhankelijke overheidsinstantie. Zij voert met name de volgende taken uit:

zij informeert alle betrokken personen en alle verantwoordelijken voor verwerking over hun rechten en plichten;

zij ziet erop toe dat de verwerking van persoonsgegevens wordt uitgevoerd conform de wet van 6 januari 1978, als gewijzigd. Zo geeft zij, afhankelijk van de desbetreffende gegevens, toestemming voor de verwerking, geeft zij advies en ontvangt zij de verklaringen inzake gegevensverwerking;

zij ontvangt bezwaren, petitie's en klachten over de verwerking van persoonsgegevens en informeert de indieners daarvan over de follow-up daarvan;

zij reageert op verzoeken om advies van openbare instanties en, indien van toepassing, rechtbanken en adviseert de personen en instanties die

persoonsgegevens geautomatiseerd verwerken of willen gaan verwerken;

zij stelt, overeenkomstig [artikel 40 van het wetboek van Strafvordering](#), de procureur van de Republiek onverwijld in kennis van inbreuken waarvan zij kennis heeft gekregen en zij mag in strafprocedures opmerkingen indienen;

zij mag, middels een bijzonder besluit, één of meer van haar leden of de secretarisgeneraal, opdracht geven om controles uit te voeren of te laten uitvoeren door de medewerkers van haar diensten met betrekking tot alle gegevensverwerkende activiteiten en om, indien van toepassing, kopieën te verkrijgen van alle documenten of informatiedragers die van belang zijn voor haar taken;

zij wordt geraadpleegd over elk voorstel voor wet of besluit of elke bepaling van een voorstel voor wet of besluit met betrekking tot de bescherming van persoonsgegevens of de verwerking van die gegevens.

De CNIL dient elk jaar bij de President van de Republiek en bij de premier een openbaar rapport in over de uitvoering van haar taak.

Een zaak aanhangig maken bij de CNIL

Iedere persoon mag zich tot de CNIL wenden in het geval van problemen bij de uitoefening van zijn rechten. Om zijn rechten en vrijheden op het gebied van automatisering te doen gelden, moet de burger zich eerst rechtstreeks wenden tot de instanties die in het bezit zijn van zijn gegevens. In het geval van problemen, bij een niet toereikende reactie of geheel geen reactie, kan er online een klacht worden ingediend bij de CNIL over verschillende onderwerpen: internet, handel, werk, telefoon, bank en krediet.

Link: <https://www.cnil.fr/fr/plaintes>

Adres:

Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés
3 Place de Fontenoy - TSA 80715
75334 PARIJS CEDEX 07 - Frankrijk

Voor meer informatie: <https://www.cnil.fr/>

De Algemeen controleur van de plaatsen voor vrijheidsbeneming

Na ratificatie van het **facultatieve protocol** van het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, dat op 18 december 2002 is aangenomen door de algemene vergadering van de Verenigde Naties, heeft de Franse wetgever, met **wet nr. 2007- 1545 van 30 oktober 2007**, een Algemeen controleur van de plaatsen voor vrijheidsbeneming ingesteld. Dit is een onafhankelijke overheidsinstantie.

Taak

De Algemeen controleur ziet erop toe dat personen die van hun vrijheid zijn beroofd, worden behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid, inherent aan de menselijke persoon, en zorgt voor een juist evenwicht tussen de inachtneming van de fundamentele rechten van personen die van hun vrijheid zijn beroofd en overwegingen van openbare orde en veiligheid. Hij is belast met het voorkomen van schending van hun fundamentele rechten.

In het kader van zijn taak controleert de Algemeen controleur de omstandigheden van detentie, bewaring of ziekenhuisopname, maar ook de arbeidsomstandigheden van het personeel en verschillende dienstverleners, omdat deze noodzakelijkerwijs van invloed zijn op de werking van de instelling en de aard van de relaties met de personen die van hun vrijheid zijn beroofd. De Algemeen controleur kiest vrijelijk de instellingen die hij wil bezoeken en deze bezoeken kunnen zowel aangekondigd (in dat geval wordt het hoofd van de instelling enkele dagen van tevoren in kennis gesteld van het bezoek) als onaangekondigd zijn.

Bevoegdheden

De Algemeen controleur mag op elk moment, op het gehele Franse grondgebied, elke locatie bezoeken waar zich personen bevinden die van hun vrijheid zijn beroofd: penitentiaire inrichtingen, instellingen voor gezondheidszorg, instellingen die onder het gezamenlijke gezag staan van het ministerie van Volksgezondheid en het ministerie van Justitie, ruimtes voor in verzekeringstelling bij politie en gendarmerie, ruimtes voor bewaring bij de douane, centra en ruimtes voor vreemdelingenbewaring, wachtruimtes van havens en luchthavens enz. De Algemeen controleur controleert de materiële uitvoering van de procedures voor uitzetting van vreemdelingen tot het moment van hun overdracht aan de instanties van het land van bestemming.

De desbetreffende instanties mogen zich niet verzetten tegen een bezoek, behalve in het geval van ernstige en dwingende redenen in verband met de landsverdediging, openbare veiligheid, natuurrampen of ernstige onlusten op de bezochte locatie.

De Algemeen controleur dient een bezoekrapport in bij de desbetreffende minister(s) en doet aanbevelingen, die hij openbaar mag maken. Daarnaast dient hij elk jaar een activiteitenrapport in bij de President van de Republiek en het Parlement; dat rapport wordt openbaar gemaakt.

Een zaak aanhangig maken bij de Algemeen controleur van de plaatsen voor vrijheidsbeneming

Een burger mag contact opnemen met de Algemeen controleur van de plaatsen voor vrijheidsbeneming om hem in kennis te stellen van een situatie die volgens hem inbreuk maakt op zijn fundamentele rechten of de fundamentele rechten van een persoon die van zijn vrijheid is beroofd (of die onlangs van zijn vrijheid is beroofd) en die verband houdt met omstandigheden van detentie, in verzekeringstelling, bewaring of ziekenhuisopname, met de organisatie of met de werking van een dienst. Met de Algemeen controleur van de plaatsen voor vrijheidsbeneming kan alleen contact worden opgenomen via post op het volgende adres:

Madame la Contrôleure générale des lieux de privation de liberté

BP 10301

75921 Parijs cedex 19 - Frankrijk

Personen die van hun vrijheid zijn beroofd, hun naasten, personen die banden hebben met de betrokken instelling en personeelsleden kunnen ook rechtstreeks een gesprek aanvragen met de Algemeen controleur of een van de controleurs uit zijn team in het kader van bezoeken die worden uitgevoerd in de instellingen.

Adres:

Le Contrôleur général des lieux de privation de liberté 16/18 quai de la Loire

BP 10301

75921 Parijs Cedex 19 - Frankrijk

Voor meer informatie: <http://www.cgpl.fr/>

Overige gespecialiseerde instellingen

Toegang tot justitie: rechtswinkels en huizen van justitie en recht

Om de toegang van rechtzoekenden tot informatie over hun rechten en de gerechtelijke procedures en organisatie te bevorderen en om rechtzoekenden in alle fasen van het uitoefenen van een recht te begeleiden, heeft Frankrijk rechtswinkels en huizen van justitie en recht opgericht, d.w.z. lokale justitiële instellingen die burgers informeren over hun rechten en hen met name informeren over de wijze waarop zij hun geschil in der minne kunnen regelen.

Register van rechtswinkels en huizen van justitie en recht:

<http://www.annuaires.justice.gouv.fr/annuaires-12162>

Voor meer informatie:

<http://www.vie-publique.fr/decouverte-institutions/justice/fonctionnement/modes-alternatifs/que-sont-maisons-justice-du-droit.html>

Laatste update: 09/03/2018

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken lidstaten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid met betrekking tot informatie of gegevens in dit document. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.